

Czwartek, 24 listopada 2016 r.

P8_TA(2016)0456

Sytuacja na Białorusi

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie sytuacji na Białorusi (2016/2934(RSP))

(2018/C 224/21)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje i zalecenia w sprawie Białorusi,
 - uwzględniając wybory parlamentarne, które odbyły się 11 września 2016 r., oraz wybory prezydenckie, które odbyły się 11 października 2015 r.,
 - uwzględniając oświadczenie przewodniczącego Delegacji ds. stosunków z Białorusią z dnia 13 września 2016 r. w sprawie ostatnich wyborów parlamentarnych na Białorusi,
 - uwzględniając oświadczenie rzecznika Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych z dnia 12 września 2016 r. w sprawie wyborów parlamentarnych na Białorusi,
 - uwzględniając wstępne oświadczenie OBWE/ODIHR, Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE i Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z dnia 12 września 2016 r. w sprawie wyborów parlamentarnych na Białorusi,
 - uwzględniając konkluzje Rady w sprawie Białorusi, zwłaszcza konkluzje z dnia 16 lutego 2016 r. znoszące środki ograniczające wobec 170 osób i trzech białoruskich przedsiębiorstw,
 - uwzględniając sprawozdanie końcowe OBWE z dnia 28 stycznia 2016 r. w sprawie wyborów prezydenckich na Białorusi, które odbyły się 11 października 2015 r.,
 - uwzględniając liczne deklaracje władz białoruskich zapowiadające, że niektóre z zaleceń OBWE/ODIHR wydanych po wyborach prezydenckich w 2015 r. zostaną wdrożone przed wyborami parlamentarnymi w 2016 roku,
 - uwzględniając uwolnienie w dniu 22 sierpnia 2015 r. przez władze Białorusi sześciu więźniów politycznych oraz wydane w związku z tym oświadczenie wiceprzewodniczącej Komisji/wysokiej przedstawiciel Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Federiki Mogherini oraz komisarza ds. europejskiej polityki sąsiedztwa i negocjacji w sprawie rozszerzenia Johannes Hahn z dnia 22 sierpnia 2015 r. w sprawie uwolnienia więźniów politycznych na Białorusi,
 - uwzględniając art. 123 ust. 2 i 4 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że w swoim sprawozdaniu końcowym w sprawie wyborów prezydenckich na Białorusi w 2015 r. OBWE/ODIHR wraz z Komisją Wenecką Rady Europy opracowały zestaw zaleceń, które powinny zostać wdrożone przez Białoruś przed wyborami parlamentarnymi w 2016 roku;
- B. mając na uwadze, że, w celu poprawy stosunków z Zachodem władze białoruskie niechętnie podjęły działania umożliwiające partiom demokratycznej opozycji łatwiejszą rejestrację niż w przypadku poprzednich wyborów oraz zapewniające zagranicznym obserwatorom lepszy dostęp do liczenia głosów;
- C. mając na uwadze, że w dniu 6 czerwca 2016 r. prezydent Białorusi ogłosił wybory do Izby Reprezentantów; mając na uwadze, że wybory te odbyły się w dniu 11 września 2016 r.; mając na uwadze, że akredytacje na obserwacje wyborów otrzymało ponad 827 międzynarodowych obserwatorów oraz 32 100 obywateli; mając na uwadze, że jak stwierdzono w konkluzjach OBWE/ODIHR, większość obywateli obserwujących wybory reprezentowało dotowane przez państwo stowarzyszenia publiczne, które także angażowały się aktywnie w kampanie wspierające pro rządowych kandydatów; mając na uwadze, że misja OBWE/ODIHR do obserwacji tych wyborów została uruchomiona na zaproszenie białoruskiego ministerstwa spraw zagranicznych;

Czwartek, 24 listopada 2016 r.

- D. mając na uwadze, że w ocenie OBWE/ODIHR wybory parlamentarne w 2016 r. zostały dobrze zorganizowane, choć wciąż występuje szereg długotrwałych niedociągnięć systemowych, m.in. prawne ograniczenia praw politycznych i podstawowych wolności; mając na uwadze, że stwierdzono liczne nieprawidłowości proceduralne oraz brak przejrzystości przy obliczaniu głosów i zestawianiu wyników;
- E. mając na uwadze, że po wielu latach w parlamencie białoruskim zasiadać będą przedstawiciele opozycji demokratycznej; mając na uwadze, że według specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi prawny i administracyjny system leżący u podstaw ograniczeń praw człowieka pozostaje wciąż w niezmienionej postaci; mając na uwadze, że oczekuje się, iż dwóch niezależnych członków parlamentu będzie pełniło rolę prawdziwej opozycji;
- F. mając na uwadze, że od 1994 r. na Białorusi nie odbyły się żadne wolne i uczciwe wybory na podstawie ordynacji wyborczej zgodnej z uznawanymi na szczeblu międzynarodowym standardami OBWE/ODIHR;
- G. mając na uwadze, że w lutym 2016 r. UE w geście dobrej woli zniosła większość środków ograniczających wobec białoruskich urzędników państwowych i podmiotów prawnych, aby zachęcić Białoruś do poprawy sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka, demokracji i praworządności; mając na uwadze, że w swoich konkluzjach w sprawie Białorusi z dnia 15 lutego 2016 r. Rada podkreśliła potrzebę wzmocnienia współpracy między UE a Białorusią w licznych dziedzinach powiązanych z gospodarką, handlem i udzielaniem pomocy, co stworzyło Białorusi możliwość ubiegania się o finansowanie z EBI i EBOR; mając na uwadze, że podjęto szereg działań na rzecz rozwiązania pewnych istniejących od dawna problemów przed wyborami w 2016 r., mimo że nadal wiele kwestii dotyczących prawnych i proceduralnych ram wyborczych pozostaje nierozwiązanych;
- H. mając na uwadze, że dwie białoruskie grupy obserwacji wyborów, tj. obrońcy Praw Człowieka na rzecz Wolnych Wyborów oraz Prawo Wyboru 2016 (Right to Choose-2016) potępiły ostatnie wybory, ponieważ nie odpowiadały one wielu kluczowym standardom międzynarodowym i nie odzwierciedlały w wiarygodny sposób woli białoruskich obywateli;
- I. mając na uwadze, że białoruskie grupy obserwacji wyborów zgromadziły konkretne dowody na to, że w całym kraju podejmowano masowe działania mające na celu zawyżenie frekwencji podczas pięciodniowego okresu wczesnego głosowania (w dniach 6–10 września 2016 r.) oraz w dniu wyborów (11 września 2016 r.); mając na uwadze, że jedyny niezależny instytut badania opinii publicznej na Białorusi (NISEPI) zawiesił działalność w wyniku nacisków ze strony rządu, w związku z czym bardzo trudno jest ocenić, jakie są rzeczywiste preferencje polityczne Białorusinów;
- J. mając na uwadze, że część białoruskich sił opozycyjnych w dniu 18 listopada 2015 r. po raz pierwszy zaprezentowała wspólne porozumienie o współpracy mające na celu ich wspólny start w wyborach parlamentarnych w 2016 r.;
- K. mając na uwadze, że pierwsza od 2002 r. oficjalna wizyta Delegacji Parlamentu ds. stosunków z Białorusią miała miejsce w Mińsku w dniach 18–19 czerwca 2015 r.; mając na uwadze, że Parlament Europejski nie utrzymuje obecnie oficjalnych stosunków z parlamentem Białorusi;
- L. mając na uwadze, że Białoruś odegrała konstruktywną rolę w ułatwieniu porozumienia w sprawie zawieszenia broni na Ukrainie;
- M. mając na uwadze, że rosyjska agresja na Ukrainę oraz nielegalna aneksja Krymu pogłębiły obawy społeczeństwa białoruskiego dotyczące destabilizacji sytuacji wewnętrznej w wyniku zmiany władzy; mając na uwadze, że obywatele Białorusi nie porzucili nadziei na przeprowadzenie gruntownych reform i pokojową transformację ich kraju;
- N. mając na uwadze, że w gospodarce Białorusi od ponad 20 lat panuje stagnacja, przy czym główne sektory są wciąż własnością państwa i są objęte administracyjnym systemem nakazów i kontroli; mając na uwadze, że uzależnienie gospodarcze Białorusi od pomocy gospodarczej Rosji jest coraz większe, a wyniki gospodarcze Białorusi należą do najsłabszych wśród państw Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, np. PKB Białorusi w latach 2015–2016 spadł o ponad 30 mld USD;
- O. mając na uwadze, że Białoruś jest jedynym krajem w Europie, w którym wciąż wykonuje się karę śmierci; mając na uwadze, że w dniu 4 października 2016 r. białoruski Sąd Najwyższy utrzymał w mocy wyrok kary śmierci dla Siarhieja Wostrykaua, co stanowi czwarte utrzymanie w mocy wyroku śmierci w 2016 r. przez białoruski Sąd Najwyższy;

Czwartek, 24 listopada 2016 r.

- P. mając na uwadze, że organizacje praw człowieka zwróciły uwagę na nowe metody prześladowania opozycji; mając na uwadze, że władze Białorusi nie zaprzestały stosowania represyjnych praktyk wobec swoich przeciwników politycznych: uczestnicy pokojowych demonstracji nadal podlegają odpowiedzialności administracyjnej, ograniczane są inne prawa obywatelskie i polityczne, a w kraju przybywa nowych więźniów politycznych; mając na uwadze, że władze Białorusi nie podjęły żadnych działań w celu przeprowadzenia systemowych i jakościowych zmian w obszarze praw człowieka, zwłaszcza na szczeblu legislacyjnym;
- Q. mając na uwadze, że poprawa stosunków między UE a Białorusią zależy od spełnienia warunków wstępnych, do których należą: wyraźne zwiększenie wolności słowa i wolności mediów, przestrzeganie praw politycznych zarówno zwykłych obywateli, jak i działaczy opozycji, a także poszanowanie zasad państwa prawa i praw podstawowych; mając na uwadze, że Unia Europejska pozostaje głęboko oddana dalszej obronie praw człowieka na Białorusi, w tym obronie wolności słowa i wolności mediów;
- R. mając na uwadze, że w dniu 25 października 2016 r. Białoruś przyjęła swój pierwszy plan działania w dziedzinie praw człowieka, który został zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów; mając na uwadze, że według białoruskich władz plan ten określa główne kierunki działania w celu wdrożenia zobowiązań Białorusi w zakresie praw człowieka;
- S. mając na uwadze, że jednym z celów udziału Białorusi w Partnerstwie Wschodnim oraz w jej organie parlamentarnym – zgromadzeniu Euronest – jest zacieśnienie współpracy między Białorusią a UE; mając na uwadze, że parlament Białorusi nie ma żadnego oficjalnego statusu w Zgromadzeniu Parlamentarnym Euronest;
- T. mając na uwadze, że Białoruś buduje obecnie swoją pierwszą elektrownię jądrową w Ostrowcu przy granicy z UE; mając na uwadze, że każdy kraj rozwijający energetykę jądrową musi bezzwzględnie stosować się do międzynarodowych wymogów i standardów w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony środowiska; mając na uwadze, że rząd Białorusi, który ponosi wyłączną odpowiedzialność za bezpieczeństwo obiektów jądrowych na terytorium swojego kraju, musi wypełniać zobowiązania względem swoich obywateli oraz krajów sąsiadujących; mając na uwadze, że u podstawy rozwoju, działania i likwidacji każdego obiektu jądrowego muszą leżeć zasady otwartości i przejrzystości;
- U. mając na uwadze, że Białoruś należy do Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ) i uczestniczy wraz z Rosją w wojskowych manewrach „Zapad”, które obejmują scenariusze symulujące ataki na jej zachodnich sąsiadów, w tym wykorzystanie broni jądrowej przeciwko Polsce; mając na uwadze, że w przyszłym roku Białoruś ma wziąć udział w manewrach „Zapad-2017”, obejmujących prawdopodobnie dalsze agresywne scenariusze;
1. pozostaje głęboko zaniepokojony uchybieniami odnotowanymi przez niezależnych obserwatorów międzynarodowych podczas wyborów prezydenckich w 2015 r. i wyborów parlamentarnych w 2016 r.; odnotowuje próby poczynienia postępów, które jednak wciąż są niewystarczające; zwraca uwagę, że w nowo wybranym parlamencie będzie zasiadał jeden przedstawiciel partii opozycyjnej oraz jeden przedstawiciel sektora pozarządowego; uważa jednak, że są to raczej nominacje polityczne niż efekt wyniku wyborów; zauważa, że rozpatrywanie przyszłych wniosków ustawodawczych przedkładanych przez tych dwóch parlamentarzystów będzie papierkiem lakmusowym politycznych zamiarów władz kryjących się za ich wyborem;
 2. wzywa władze Białorusi do bezzwłocznego wznowienia prac nad kompleksową reformą systemu wyborczego w ramach szerszego procesu demokratyzacji i we współpracy z partnerami międzynarodowymi; podkreśla, że zalecenia OBWE/ODIHR powinny zostać wdrożone w odpowiednim czasie przed wyborami samorządowymi, które odbędą się w marcu 2018 r., a wybory te powinny być obserwowane przez obserwatorów krajowych i międzynarodowych; podkreśla, że ma to kluczowe znaczenie dla osiągnięcia upragnionych postępów w stosunkach między UE a Białorusią;
 3. ponownie wzywa władze białoruskie do zadbania o to, aby bez względu na okoliczności przestrzegano zasad demokracji, praw człowieka i podstawowych wolności zgodnie z Powszechną deklaracją praw człowieka oraz międzynarodowymi i regionalnymi instrumentami dotyczącymi praw człowieka ratyfikowanymi przez Białoruś;
 4. wzywa rząd Białorusi do rehabilitacji uwolnionych więźniów politycznych oraz do pełnego przywrócenia im praw obywatelskich i politycznych;

Czwartek, 24 listopada 2016 r.

5. wyraża zaniepokojenie faktem, że od 2000 r. na Białorusi nie zarejestrowano żadnej nowej partii politycznej; apeluje o zniesienie wszelkich ograniczeń w tym zakresie; podkreśla, że wszystkie partie polityczne muszą mieć prawo do prowadzenia nieograniczonej działalności politycznej, zwłaszcza w okresie kampanii wyborczej;
6. oczekuje od władz zaprzestania prześladowań niezależnych mediów ze względów politycznych; apeluje o odejście od praktyki prowadzenia postępowań administracyjnych i arbitralnego stosowania art. 22.9 ust. 2 kodeksu administracyjnego przeciwko niezależnym dziennikarzom za współpracę z zagranicznymi mediami bez uzyskania akredytacji, gdyż ogranicza to prawo do wolności wypowiedzi i rozpowszechnianie informacji;
7. apeluje do rządu Białorusi o niezwłoczne uchylene art. 193/1 kodeksu karnego, który penalizuje organizowanie prac niezarejestrowanych stowarzyszeń i organizacji publicznych oraz uczestnictwo w tych pracach, a także o zezwolenie na pełne, swobodne i nieograniczone funkcjonowanie prawne stowarzyszeń i organizacji publicznych; w szczególności zwraca uwagę Komisji na fakt, że obecnie, w wyniku stosowania art. 193/1 oraz innych środków ograniczających, ponad 150 białoruskich organizacji pozarządowych jest zarejestrowanych na Litwie, w Polsce, w Czechach oraz w innych krajach;
8. wzywa władze białoruskie do zrewidowania polityki nakładania dużych obciążeń podatkowych na międzynarodowe wsparcie finansowe dla sektora pozarządowego na Białorusi;
9. zdecydowanie potępia politykę rządu białoruskiego polegającą na wykorzystywaniu sił specjalnych do ingerowania w wewnętrzne sprawy organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji reprezentujących mniejszości narodowe, takich jak niezależna organizacja pozarządowa Związek Polaków na Białorusi;
10. wzywa Białoruś – jedyny kraj w Europie, który nadal stosuje karę śmierci i który niedawno wznowił egzekucje – do przyłączenia się do światowego moratorium na wykonywanie kary śmierci, co byłoby pierwszym krokiem do trwałego zniesienia tej kary; przypomina, że kara śmierci jest wyrazem niehumanitarnego i poniżającego traktowania, nie ma dowiedzionego skutku odstrasżającego i sprawia, że ewentualne błędy sądu stają się nieodwracalne; apeluje o to, by Europejska Służba Działań Zewnętrznych i Komisja nadały zdecydowany priorytet wyżej wymienionym kwestiom w ramach bieżącego dialogu UE–Białoruś dotyczącego praw człowieka; w tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Rada Ministrów Białorusi zatwierdziła plan działania na rzecz wdrożenia zaleceń wydanych przez grupę roboczą Rady Praw Człowieka ONZ ds. powszechnego okresowego przeglądu praw człowieka, i oczekuje pełnej realizacji tego planu;
11. wzywa UE do utrzymania tempa działań na rzecz dalszej normalizacji stosunków z Białorusią; ponownie podkreśla, że istniejące różnice można najlepiej wyeliminować poprzez usprawnienie kanałów komunikacji oraz że dalsze zaangażowanie UE, a zwłaszcza Parlamentu Europejskiego, w dialog z Białorusią, a w szczególności z jej obywatelami i społeczeństwem obywatelskim, a także z parlamentem i różnymi partiami politycznymi, może przynieść wymierne efekty i przyczynić się do niezależności, suwerenności i dobrobytu tego kraju;
12. apeluje o to, by ESDZ i Komisja kontynuowały i zwiększały wsparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających na Białorusi oraz poza jej granicami; podkreśla w tym kontekście potrzebę wspierania wszelkich niezależnych źródeł informacji dla społeczeństwa białoruskiego, w tym przekazów medialnych w języku białoruskim, również z zagranicy;
13. zauważa, że w styczniu 2014 r. rozpoczęły się negocjacje w sprawie ułatwień wizowych, co ma służyć poprawie kontaktów międzyludzkich i zachęceniu do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego; podkreśla, że Komisja i ESDZ powinny podjąć niezbędne działania w celu przyspieszenia postępów w tej kwestii;
14. popiera prowadzoną przez UE politykę „krytycznego zaangażowania” wobec władz Białorusi i wyraża gotowość do wniesienia wkładu w tę politykę, również za pośrednictwem Delegacji do spraw stosunków z Białorusią; wzywa Komisję, aby uważnie monitorowała inicjatywy ustawodawcze oraz aby kontrolowała ich wdrażanie; przypomina, że UE musi dbać o to, aby jej zasobów nie wykorzystywano do represjonowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, obrońców praw człowieka, niezależnych dziennikarzy i liderów opozycji;

Czwartek, 24 listopada 2016 r.

15. jest zaniepokojony problemami w zakresie bezpieczeństwa, jakie niesie ze sobą budowa białoruskiej elektrowni jądrowej w Ostrowcu, niespełna 50 km od Wilna, stolicy Litwy, i w pobliżu granicy polskiej; podkreśla potrzebę kompleksowego międzynarodowego nadzoru nad realizacją tego projektu w celu zapewnienia jego zgodności z międzynarodowymi wymogami i normami w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony środowiska, w tym z konwencjami ONZ z Espoo i Aarhus; wzywa Komisję, aby poruszyła kwestie bezpieczeństwa i przejrzystości dotyczące budowy tej elektrowni jądrowej w ramach dialogu z Białorusią i Rosją, mając na względzie, że projekt ten jest finansowany przez Rosję i opiera się na technologii opracowanej przez Rosatom, a także aby przedkładała regularne sprawozdania Parlamentowi i państwom członkowskim, zwłaszcza tym sąsiadującym z Białorusią; wzywa Radę i Komisję, aby wykorzystały dostępne im środki nacisku, takie jak uzależnienie unijnej pomocy makrofinansowej od spełnienia określonych warunków, w celu zapewnienia przestrzegania przez Białoruś międzynarodowych standardów bezpieczeństwa, jeżeli chodzi o elektrownię jądrową w Ostrowcu, zwłaszcza w odniesieniu do przeprowadzenia testu wytrzymałościowego, jak uzgodniono z Komisją w dniu 23 czerwca 2011 r.;

16. przykłada dużą wagę do przystąpienia Białorusi do Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest, zgodnie z aktem ustanawiającym, jak tylko spełnione zostaną warunki polityczne, a także z niecierpliwością oczekuje na to przystąpienie, ponieważ byłoby ono naturalnym przedłużeniem uczestnictwa Białorusi w wielostronnych ramach współpracy w obrębie Partnerstwa Wschodniego;

17. ponownie podkreśla swoje zobowiązanie do działania na rzecz narodu białoruskiego, do wspierania jego demokratycznych aspiracji i inicjatyw oraz do działania na rzecz zapewnienia temu krajowi stabilnej, demokratycznej i dostatniej przyszłości;

18. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji wiceprzewodniczącej Komisji/wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych, Radzie, Komisji, państwom członkowskim, OBWE/ODIHR, Radzie Europy oraz władzom białoruskim.
